

יורו משפטיך

מוסדות "יורו משפטיך" בראשות מורנו הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א
רח' הקבלן 7 הר נוף ירושלים | טלפקס: 02-6540222

תדפיס מתוך שו"ת
"יורו משפטיך" חלק א'
קונטרס א'

גיליון פרשת לך לך | חשוון תשע"ח | 12

מהלכות שנים מקרא ואחד תרגום

פסקי הלכות בקיצור נמרץ

מפי הרב הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א

ראש כולל ובית הוראה "יורו משפטיך" ואב"ד לממונות ירושלים ת"ו

פלאגי סימן כז סעיף ז. ערוה"ש רפה ס"ק א.

ב. כל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו.
[מימרא דרב הונא בר יהודה בברכות דף ח. וכפל הלשון ימיו ושנותיו הסבירו המפרשים, דמלבד מה שיאריך ימים בכמות, גם יהיו ימיו טובים באיכות. כ"כ המעדני יו"ט על הרא"ש כאן. וכ"ה ברש"י שבת קה: ד"ה ימים האריכו, ובמעדניו"ט שם. וכ"כ הגר"י"ח בבן יהודע ברכות (ג:). ע"ש. ובא וראה דעות בני אדם, דאם היה הולך אצל אדם בעל מופת בדורנו והיה מבטיח לו שאם ייקרא מקרא מסויים כו"כ פעמים, ישר והפוך וכו' יועיל לו על דרך הסגולה, לאריכות ימים ושנים, היה מקפיד ומדקדק ביותר לעשות הסגולה ע"מ לזכות בהבטחתו. וכולי האי ואולי ספק יועיל ספק לא יועיל והלואי שלא יזיק ח"ו. וכאן ישנה הבטחה ברורה מבעלי התלמוד מארי דרזא, שמי שיעשנה יזכה לאריכות ימים ושנים. ומי פתי יסור ולא יעשנה].

ג. בשבת שקורין שתי פרשיות מחוברות, צריך לקרא שמו"ת של שתי הפרשיות, כאילו היו פרשה אחת.

ד. אין צריך לקרא לעצמו שמו"ת של ימים טובים, בין שחל יו"ט באמצע השבוע ובין שחל בשבת. וה"ה דא"צ לקרא הפרשיות של ימים נוראים, חול המועד, ראשי חודשים, או ד' פרשיות שלפני הפורים. [שו"ע (סימן רפה סעיף ז). ומשום שכבר קרא כל התורה מדי שבת בשבתו, כל פרשה בזמנה. משני"ב (סי"ק יח). וערוה"ש (סעיף ג). ולגבי פרשת חול המועד כ"כ להדיא הכנה"ג (הגב"י סימן רפה) והוסף, וכללא נקטינן בכל מקום שקוראין מה שכבר קראו בסדר הפרשיות א"צ לחזור ולקרות, וכן המנהג. וכ"כ כה"ח (אוי לה) משם האחרונים. ועשו"ת אג"מ או"ח ח"ג (סימן מ). וכ"פ הליכות עולם כרך ג (פי לך עמ' נה במקורות)].

ה. אם קרא הפרשה עם פירוש רש"י חשוב כמו תרגום. וירא שמים יקרא תרגום וגם פירוש רש"י. (לשון מרן השו"ע סימן רפה סעיף ב). והיינו טעמא, דהתרגום יש לו מעלה שניתן בסיני וגם הוא מפרש כל מלה ומלה, ופרש"י יש לו מעלה שהוא מפרש את הענין ע"פ מדרשי חז"ל יותר מהתרגום. (משני"ב ס"ק ו בשם האחרונים).

לרגל תחילת חומש בראשית מחדש בשנה הבעל"ט, ראינו לנכון לפרסם הלכות שניים מקרא ואחד תרגום לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל. למען ידעו אחב"י את גודל חשיבות מצוה יקרה זו. ויזכו לקיימה כראוי בס"ד.

חיוב קריאתה

א. חייב כל אדם להשלים פרשיותיו עם הציבור, דהיינו לקרא בעצמו בכל שבוע את פרשת השבוע, שנים מקרא ואחד תרגום, אע"פ ששומע כל התורה כולה בכל שבת בציבור. [שו"ע סימן רפה סעיף א. וכ' שם ואפילו עטרות ודיבון. והוא כלשון הרמב"ם פרק י"ג מתפילה הלכה כט. וכ"כ שאר הפוסקים].

ודע שדין זה הוא חיוב מוסכם ע"פ שני התלמודים בבלי וירושלמי, ועל דעת כל הפוסקים ראשונים ואחרונים, והיא הלכה פסוקה בשלחן ערוך, וכן דעת רובתניו המקובלים, וכבר התמרמרו על כך כמה וכמה מהאחרונים, על כי רבה העזובה במצוה זו, ובפרט שמתן שכרה בצידה שמאריכין לו ימיו ושנותיו.

ומי ירהיב עוז בנפשו לפטור עצמו מחיוב זה בשאט נפש ח"ו. [נ"י דהוא רמזו כבר בסימנו בשו"ע סימן רפ"ה, לרמזו שהיא מצוה רפוי"ה בידי כמה בני אדם, והי' הטוב יכפר בעד. והן בעת"ה הוא עת רצון, קודם שבת בראשית, שהוא תחילת התורה מחדש, ויוכל כל אדם לתקן ולקיים מצוה זו כהלכתה בעזה"י. ועיין עוד לקמן מש"כ בזה, שגם ת"ח שתורתם אמנותם חייבים במצוה זו].

וכתבו המפרשים רמז לדבר: "ואלה שמות בני ישראל" ר"ת ו'חייב א'דם ל'השלים ה'פרשה ש'נים מ'קרא ו'אחד ת'רגום. [רבנו אפרים הובא במרן החיד"י בספר חומת אנך (ר"פ שמו"ת). ובבעה"ט על התורה פי' שמות כי ר"ת: ו'אדם אישר ל'ימוד ה'יסדר ש'נים מ'קרא ו'אחד ת'רגום ב'קול נ'עים י'שיר י'חיה ש'נים ר'בות א'רוכים ל'עולם. וכ"כ הלבוש סימן רפה, והוסף, וזה חייבים כל בני ישראל. פמ"ג מ"ז רפה ס"ק א, כה"ח

בית ההוראה המרכזי "יורו משפטיך" 02-6540222

בראשות הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א

ו. כתב המשנה ברורה (ס"ק ו) ובאמת כן ראוי לנהוג "לכל אדם" שילמוד בכל שבוע הסדרה עם פירוש רש"י לבד התרגום, כי יש כמה פרשיות בתורה בפרט בחלק ויקרא שאי אפשר להבינם כלל ע"י התרגום לחוד. עכ"ל. [וכ"כ מהר"ח פלאגי בספרו כף החיים (סימן כז סעיף ז) וז"ל, והנה בשו"ע פסק דיר"ש יקרא תרגום וגם פרש"י, ואנכי לא ידעתי מי פטרם לכמה מתופסי התורה, דהם לא יצאו מכלל יראי שמים, ואמאי אין נזהרין ללמוד גם פרש"י, בין ערב שבת וליל שבת ויומו, ואפילו שלא יגמרו, ויכול להשלים באמצע השבוע (את פרש"י), וכיון שהוא דינא דשו"ע, ראוי להם לקיים הדבר, ובמקום שילמדו בענין אחר, ילמדו כל הפרשה מפרוש רש"י, ומי שחשקו לחדש חידושי תורה יראה כמה תועלת נמשך בהגיע הפרק הקורא בפרש"י, דרש"י התענה תרי"ג תעניות כדי לפרש פירוש זה, ויש בו רזין עילאין וסודות עמוקים, ובודאי זכות בעי להיות לומד בפירושי הקדושים והטהורים. עכ"ל. ועיין בשו"ת שבת הלוי ואזנר ח"ו (סימן לג) שכתב: ומאז שמעתי מעדות נאמנה במי שהיה ביחד עם רבינו החפץ חיים ז"ע באחד מערי פולין כשנסע עוד בעצמו למכור את ספריו הקדושים, שראה איך החפץ חיים מעביר הסדרה פסוק פסוק ועל כל פסוק תרגום פירש"י וכן רמב"ן, ולא הפסיק בדיבור עד שסיים כוליה שבחיה דמרא. עכ"ל.]

ז. בא ראה גודל מעלת וסגולת פרש"י הקדוש על התורה, ממה שכתב הגאון חיד"א ז"ל בספרו שם הגדולים (מערכת גדולים או ש"ע רש"י) וז"ל: שמעתי מפה קדוש רב מופלג שקבל מרבו, דרש"י התענה תרי"ג (!) תעניות קודם שכתב פירוש התורה, והיה אומר ר"ת נכדו, מה שפירש אדוני זקני הש"ס אף אני אעשה זאת, אבל פירוש המקרא לית בחילי כי לא אוכל עשוהו. ועתה ראיתי בספר מאמר העיתים להרמ"ע וכו' שהביא מעשה ממקובל גדול הפלא ופלא ומכלל הדברים נראה שרש"י כתב פירושו ע"פ הסוד ויש בדבריו רזין עילאין, ולכן התענה תרי"ג תעניות, ומשה רבינו ע"ה אמר לו אשריך וכו'. ע"ש. וכ"כ עוד בספרו ככר לאדון (דף רח). והדברים מדברים בעד עצמם. [וכדי שתדע מה גודל תקפו וגבורת עוזו דר"ת גופיה, אעתיק לך לשון מרן החיד"א ז"ל במערכת גדולים (מערכת י ערך רבינו יעקב בר יקר) וז"ל: כתב גברא רבא על ר"ת דרב גובריה כרש"י ור"ח ובה"ג והוא כאחד מהם ואולי יותר בחריפות ובקיאיות וכל חכמי ישראל הנמצאים כלם כקליפת השום וכרגיר שושום נגד אחד מתלמידיו הקטנים ושכ"כ הריב"ש בתשובה (סימן שצד). עכ"ל. והוא ז"ל העיד על עצמו שלא יוכל לעשות כמעשה מר זקנו רש"י בפירושו על התורה. והיש"ש בקידושין (פ"ב סימן יד) כ' דפרש"י מנופה כסולת נקיה ונתנו לו כתר המלוכה. ובשו"ת קנין תורה ח"ו (סימן קמו) כ' בשם מהר"ש מבעל זיע"א, שמי שלומד וגומר בכל שבוע ושבו"ע פרש"י על התורה, מובטח לו שבעולם הבא יהיה ממתיתבא דרש"י. ע"ש.]

ח. עיצה טובה שמענו מפי מו"ר ועט"ר הגאון ר' בן ציון אבא שאול זצוק"ל, דמי שקשה עליו לעבור על פרש"י של כל הפרשה בכל שבוע, ינהיג עצמו בדרך זו, דשנה ראשונה ילמד פרש"י עד לקריאה של הכהן (ראשון), וכך יעשה על כל התורה. ובשנה שאחריה ילמד פרש"י על הקריאה של הלוי (שני), ובשנה אחרת על שלישי, וכן על זה הדרך, עד שבשבע שנים יזכה להשלים פרש"י על כל התורה כולה. והכי עדיף טפי ממה שלא ילמד כלל פרש"י, מחמת ריבוי הלימוד של כל הפרשה בכל שבוע. וכל זה מלבד האחד תרגום שיקרא תמידין כסדרן, כמובן. עכת"ד. והיא עצה עמוקה ודפח"ח.

וכאן המקום להעיר כמה יש לאדם להזהר כשבא ללמוד את מפרשי התורה [וכל התנ"ך כולו] לבדוק ולברר היטב היטב שלא ללמוד אלא בספרי רבותינו הקדמונים המפורסמים, שכל דבריהם נשענים על דברי רבותינו בעלי התלמוד והמדרשים, ביסודות נאמנים, ומקורות מים טהורים, ואין בהם נפתל

ועיקש. ואם בא ללמוד מספרי האחרונים יש לברר ולבדוק הדק היטב מבטן מי יצאו הדברים, ואם מקור מקומו טהור, ולבקש הסכמה של גדולי הדור על הספר ועל מחברו, לידע להודיע ולהיוודע, כי הדברים מכוונים אל האמת הצרופה, כפי המקובל בידינו דור אחר דור עד משה רבינו ע"ה. ולא כל הרוצה ליטול את השם יטול. ודי בזה למבין. ובפרט יש להזהיר גדולים על הקטנים בזה.

ט. מי שאין לו פנאי כלל לקרא שניהם והברירה ביזו ללמוד הפרשה עם תרגום או עם פירוש רש"י, יקרא שנים מקרא ואחד 'תרגום'. [מיהו יוכל ללמוד פרש"י בליל ששי אף אם הוא מהמחמירים שלא לקרא תרגום בלילה. רוח חיים פלאגי (או' ג), וכה"ח (או' כג) ע"ש]. [ועיין במקורות דסעיף הסמוך].

י. וכן מי שאינו מבין כל כך לשון התרגום, י"א שיקרא פרש"י במקום התרגום, וי"א דאפילו הכי יקרא התרגום. וכן נראה עיקר. [טעם המעדיפים פרש"י הוא משום שע"י זה מבין יותר את פירוש המקראות, וטעם המעדיפים תרגום הוא משום שניתן בסיני ע"פ רוח הקודש. וכן הכריעו המקובלים דתרגום עדיף גם ע"פ סודן של דברים. ועיין אריכות גדולה בזה בס' ברור הלכה (סימן רפה ס"ק כב). וכן הכריע להעדיף בכה"ג את התרגום בשו"ת יחווה דעת ח"ב (סימן לו). ובהליכות עולם כרך ג (פ' לך לך עמ' נה) ע"ש. וכ"כ בכה"ח (סימן רפה או' כ) ע"פ המקובלים. ע"ש. וכן בדין, דכל היכא שנחלקו הפשטנים, הקבלה תכריע. ודע, כי המציאות מראה שכל מי שהתאמץ לקרא הפרשה עם התרגום, אע"פ שבתחילה לא הבין כ"כ את שפת התרגום (ארמית), לאט לאט עם קצת שימת לב להתאמה שבין מילות התרגום ללשון המקרא, התרגל ללשון התרגום, ורבים אף התקדמו בהבנת לשון הגמרא ע"י קריאת שמו"ת עם תרגום בדוקא בכל שבוע. ואם קשה עליו מאד ייקח לו מי שילמדנו, והנה שכרו אתו ופעולתו לפניו. ובאגרות החפץ חיים (איגרת יח) כתב וז"ל: ואל יאמר האדם הנה אני מעביר הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום ובוהא אני יוצא ידי חובי, ולא כן הדבר כי בזמן הגמרא היה אז התרגום לימוד גדול ונכבד שעל ידו הבינו ההמון את התורה משא"כ אצלנו בימינו אלה אין אנו יוצאים ידי חובה בתרגום לפי שאין המוני אחינו בני ישראל מבינים אותו וצריכים אנו לביאור נכבד שיפרש היטב את התורה הקדושה וביאור כזה הוא פירוש רש"י, והוא אצלנו מדינא במקום התרגום שמלפנים. עכ"ל.]

טעמי המצוה

א. קריאת שנים מקרא ואחד תרגום היא מצוה דרבנן. [כ"נ לפום ריהטא מדברי הפוסקים. וכ"כ כמה אחרונים להדיא].

כמה טעמים נאמרו במצות קריאת שמו"ת:

1. כדי שיהיה בקי בתורה [כ"נ מ"ש בספר החינוך (בהקדמה) וז"ל, ועוד חייבנו חכמינו זכרונם לברכה לקרות כל אחד ואחד מישראל בביתו בכל שבוע ושבו"ע כמו שקורין אותו במקום הקיבוץ, וזהו אמרם זכרונם לברכה בברכות (ח). לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור, כדי שישכיל בדברים יותר בקרותו אותו בביתו. עכ"ד. וכ"כ הלבוש (סימן רפה). הבי"ד ערוה"ש שם - וכי שאין טעם זה מספיק. וע"ע בשכנה"ג (הגה"ט סימן רפה או' א) ובשו"ת אג"מ (או"ח ח"ה סימן יז) דמשמע שנקט טעם זה עיקר].

2. שנים מקרא - כנגד שנים שקורין בבית הכנסת [העולה והשליח ציבור], ואחד תרגום - כנגד המתרגם וכמו שהיו מתרגמין בזמן התלמוד. [הראב"ן הבי"ד הגמ"י (פ"ג מהלכות תפילה). וכ"כ המעדני מלך משמיה דהראב"ן (פ"ק דברכות סימן ד), ובלחם תמודות (סימן מא). הבי"ד שלחן לחה"פ (סימן רפה ס"ק ב) והערוה"ש (שם סעיף ב) הביא ד' הראב"ן בשם י"א].

3. כנגד מה שנתנה התורה ג' פעמים, פעם ראשונה בהר סיני, שנית באהל מועד, שלישית "באר היטב". [ר"ל שהתרגום כנגד מה שנאמר "וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב" (דברים

כז, ח) ופרש"י באר היטב, בשבעים לשון. ומקורו במשנה בסוטה (לב). ע"ש.
הרב מטה משה סימן תסד. ובשלחן לחה"פ רפה סס"ק ב).

4. ע"פ מאי דאיתא במדרש בילקו"ש (איוב פרק כח) כל דבר ודבר
שהיה הקב"ה אומר למשה היה אומר ב' פעמים בלבו ואח"כ
אומרה למשה מה טעם אז ראה ויספרה וכו'. (ערוך השלחן רפה
סעיף ד).

5. בשעה שתיקן משה רבינו לקרות בתורה תיקן ג"כ תקנה זו
שכל אחד יקרא שנים מקרא ואחד תרגום. [ערוך השלחן רפה סעיף
ב. והוא חידוש גדול].

מי הם החיובים

א. גם תלמידי חכמים והעוסקים בלימוד תורה כל היום,
חיובים להשלים פרשיותיהם עם הציבור. [כן מצאתי בספר
העיתים (סימן קעד) שכי' בשם גאון, ותלמיד חכם אף על פי שחשקה נפשו
לשנות בתלמודו בשבת ישלים פרשיותיו עם הציבור. ע"כ. וכ"כ בס' בני ציון
ליכטמן (סימן רפה ס"ק ו) בשם שו"ת הגאונים, ושאלתם ת"יח שאינו רוצה
להסדיר פרשיותיו בשבת ורוצה לשנות תלמודו יש לו רשות לעשות כן או לא,
והשיב, כך אמרו חז"ל אע"פ שהוא חושק בתלמודו יאל' יפשעי' מלהשלים
פרשיותיו. ועיין אוצר הגאונים ברכות (סימן לב- לג). וסיים שם הבני ציון:
הנה מבואר דחיוב השלמת הפרשה גדול יותר מחיוב שמיעת קריאת התורה.
ע"ש. וכ"כ בגמרא בברכות (ח): בעובדא דרב ביבי בר אב"י, הגם שהיה עסוק
מאד בלימודו, וכמו שפירש הערוך, צויין בגליון השי"ס להגרי"פ. ע"ש. וכ"כ
בש"י"כ (פמ"ב סוף סעיף נז). וכ"כ בהליכות עולם כרך ג (פ' לך עמי' נב),
שאפילו אם הוא ת"ח שתורתו אומנותו ועוסק בתורה כל היום, אע"פ כן חייב
לקרא הפרשה שמו"ת. ע"ש].

ב. תוכחת מגולה: ולצערנו לא רבים יחממו לידע שהוא חיוב
גמור ע"פ דין התלמוד, הרמב"ם ושאר הראשונים, והיא
הלכה פסוקה בטשו"ע ומי יוכל לבטלה ח"ו, ובפרט שהוא
דבר תדיר מידי שבוע בשבוע, וה' הטוב יכפר בעד. ואם יטען
שהוא ח"ו בגדר ביטול תורה, הנה בלבד שהיא גופא לימוד
תורה (שבכתב), וגם כבר נתבאר בדברי הגאונים ושאר פוסקים
שגם ת"ח מחויבים בזה, ומי ירהיב עוז בנפשו נגדם ח"ו, עוד
בה כי שוברו בצידו והוא מתברך ע"י מצוה זו באריכות ימים
ושנים טובות, ואדרבה יוכל להוסיף עוד ולהרבות בלימוד תורה
כאוות נפשו, ודי בזה. ובספר שלחן לחם הפנים (סימן רפה) לאחר
שאסף איש טהור דברי כל הפוסקים שפסקו לחיובא דקריאת
שמו"ת כתב בזו הלשון: ומעתה א"כ איפה, מי התיר לכמה
תלמידי חכמים ומשכילים, נבונים, ויודעי ספר, לפטור עצמם
מזה, כמו שראיתי שאינם נזהרים בזה, דמהיכן נפקא להו
שהם פטורים, כיון שזה מוסכם מש"ס בבלי וירושלמי ומדרש

וכל הפוסקים וכן המקובלים ז"ל, לכן צריך לקיים דבריהם
ז"ל, כיון דקאי בחיוב זה, ומה גם שזוכה שמאריכין לו ימיו
ושנותיו. ע"ש. ועיין גם בשו"ת אגרות משה כרך ח (אוי"ח ח"ה
סימן יז) שהתמרמר מאד על שנתרשל מאד בימינו קריאת
הפרשה שמו"ת (עם פרש"י) אף אצל הרבה בני תורה. וכתב
דפשוט וברור דכמו שלא נפטר שום אדם משום מצוה דרבנן,
בטענה שעוסק בתורה, כן לא נפטרו אף ממצוה זו. ואדרבא, אף
מי שתורתו אומנותו כרשב"י וחבריו, שהיו פטורים מתפילה
דרבנן, היו חייבין בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום.
דהא גם זה הוא לימוד תורה, ובחיוב לימוד תורה הא איכא
חיוב ללמוד גם מקרא. וא"כ ברור שקריאת שמו"ת וודאי הוא
ממילא בכלל חיובו מעצם ת"ת בכל שבוע. שלימוד זה שייחדו
חכמים ללמוד בכל שבוע וודאי הוא חיוב, ולא יוכל להפטר
בלימוד דבר אחר מהתורה, בין בכתב בין בע"פ, לבד המצוה
הנוספת שחיבו חכמים. וממילא אין פטור מזה אף לאלו
כרשב"י וחבריו. ובפרט לדורנו שאין אנו יכולין לומר שאנו
בקיאים במקרא. עכ"ל. [גם הגרי"ח פלאגי בספרו כה"ח (סימן כז סעיף ז)
תמה מאד על שמוציאין עצמן מכלל יראי שמים ולא נזהרין ללמוד גם פרש"י
על הפרשה. ע"ש. וכ"כ בהליכות עולם כרך ג (פ' לך עמי' נב), שאפילו תלמיד
חכם שתורתו אומנותו ועוסק בתורה כל היום, אעפ"כ חייב לקרוא הפרשה
שמו"ת, ואם עוסק בתורה שיש עמה 'כתיבת' חידושי תורה ופסקי הלכה, יוכל
לקרוא בליל שבת שמו"ת. ע"ש].

ג. נשים פטורות מקריאת שנים מקרא וא' תרגום. [שו"ת משנה
הלכות קליין ח"ו (סימן ס). וכ' שם דפשוט שהן פטורות דהלא הוא בכלל
לימוד תורה לכמה פוסקים ונשים פטורות מלימוד תורה, ולדעת הראשונים
אסורות ללמוד והרי הוא כמלמדה תיפלות ע"י בסוטה (כא). ואפי' לרמב"ם
(בפ"א מת"ת ה"ג) דתורה שבכתב לא ילמדה לכתחילה ואם למדה מעצמה
אינו כמלמדה תיפלות, עכ"פ לכתחילה אין לו ללמדה, וא"כ היאך תקנו לה
חיוב שמו"ת. ע"כ. ומכלל הדברים נשמע שאין לה להחמיר ע"ע בזה. הבי"ד
להלכה בש"י"כ (פמ"ב סעיף ט). ובהליכות בת ישראל (פט"ו סעיף יב). וכ"כ
מדנפשיה בס' הליכות ביתה (סימן ט סעיף יב). ובס' מצוות הנשים זכאי (סימן
ט סעיף ח), ושכן הוא גם בשו"ת רבבות אפרים ח"ו (סימן רטו או' לה) וכ"כ
בקצרה בהליכות עולם כרך ג (פ' לך עמי' נד) ע"ש].

ד. קטנים - טוב לחנך את בניו שהגיעו לחינוך לקרא הפרשה
שנים מקרא ואחד תרגום. ונלע"ד שטוב להרגילם בכך קימעא
קימעא, שמתחילה ירגילם (בגיל 10-11) לקרא שמו"ת רק חלק
מתחילת הפרשה (כגון עליית הכהן), ואח"כ ירגילם להוסיף
עוד חלק (עלית הלוי), ואח"כ יוסיף וילך, עד שלקראת הגיעם
למצות יתרגלו בע"ה לקרא כל הפרשה כולה שנים מקרא ואחד
תרגום. וארווחא בהכי שגם כי זקין לא יסור ממנה. [תשובה
בכ"י, ועוד חזון למועד בעה"י. וכ"כ קצת בהליכות עולם כרך ג פ' לך עמי'

בית ההוראה המרכזי "יורו משפטין"

בראשות הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א

פעולות הפעילות

בית ההוראה פועל בימים א'-ה' בין השעות 5:00 עד 7:00 אחה"צ

צוות מוצי"ם ודיינים משיבים בכל תחומי ההלכה

בטלפקס (רב קוי): 02-6540222

או בבית ההוראה ברח' הקבלן 7 הר נוף ירושלים.

נו, בהלכה האחרונה ע"ש].

ה. **סומא המחמיר על עצמו לשמוע שמו"ת מאחר, ולצאת מדין שומע כעונה, תבא עליו ברכה.** [ע"פ דברי השאגת אריה (סימן ו), ומשמעות דברי הרשב"א בתשובה (סימן רו). ושו"ת הר צבי (חאו"ח סימן לו). וכח"ח (סימן רפה אוי י), ודלא כהרדב"ז בתשובה (ח"יג סימן תכה). ובתשובה כ"י הארכת]. **וכל שכן אם יוכל לקרא בעצמו שמו"ת בכתב ברי"ל, דעדיף טפי.** [כן העלתי בתשובה כ"י הנ"ל, ועוד חזון למועד בס"ד. שוב יצא לאחר זמ"ר ספר חזו"ע למרן הראש"ל זצ"ל שבת ח"א ושם (עמ' שכג – שכח) האריך בזה, ומסיק דאף הסומא חייב בקריאת שמו"ת מפי אחר ע"ש דבריו].

ו. **חולה וכן מי שחש בעיניו או אדם שעבר ניתוח בעיניים, ישתדלו לשמוע שמו"ת מאדם אחר, ויצאו מדין שומע כעונה.** [כ"ש מדין הסומא הנ"ל, והכא אינהו ברי בילה אינהו. ומי"מ אם לא שמעו מאחר, יתאמצו להשלים את הפרשיות שחסרות להם לכשיחלימו, עד שמחת תורה].

ז. **אדם שאינו יודע לקרא כלל או שיודע לקרא בלע"ז בלבד** [ואין בידו חומש עם מקרא ותרגום שיוכל לקרא בהם], **ישתדל גם הוא לשמוע מאחר ולצאת מדין שומע כעונה, עד שילמד.** [כנ"ל].

ח. **אבל- בתוך שבעת ימי אבלותו קורא הפרשה בשבת שנים מקרא ואחד תרגום, דכיון שחייב אדם להשלים פרשיותיו עם הציבור הוי כקורא בתורה דמותר.** [שו"ע יו"ד סימן ת סעיף א ופני ברוך סימן כג סעיף יט]. **ואפילו מסיים השבעה ביום ראשון יקרא שמו"ת בשבת. מיהו לא יקראנה ביום ששי אף אם הוא רגיל בכך כל שבוע, וכן לא יקרא פירוש רש"י על הפרשה אלא רק לאחר שיעברו ימי אבלו.** [שו"ת יביע אומר ח"ד יו"ד סימן לא] ושנה דבריו עוד בחזון עובדיה אבלות ח"ה (עמ' קצט) וח"יג (עמ' פז). וספר זכרון יצחק (פרק כג סעיף י). **מיהו אם חל יום השביעי בשבת, שאז קם מאבלותו בשבת בבקר, ימתין מלקרא שמו"ת עד לאחר שיקום מאבלותו, וישלים קודם אכילה.** [פמ"ג (סימן רפה א"א ס"ק ו), הובא ברע"א יו"ד (סימן ת). וכ"כ בשו"ת שואל ונשאל ח"ח (סימן רכה) וספר זכרון יצחק (שם הע' טו) ע"ש].

ט. **בעל תשובה שזכה לשוב ולשמור תורה ומצוות, יתחיל לקרא שמו"ת בשבת הקרובה לחזרתו. וביחס לשאר הפרשיות שעברו משבת בראשית, ישאל שאלת רב את רבו כיצד עליו לנהוג.** [כ"י פשוט, ומי"מ אין להכביד בדבר והכל לפי ראות עיני המורה. ועכ"פ פרשיות של שנים עברו אין להם תשלומין, דהא זמנם, להחשב כמשלים פרשיותיו עם הציבור, הוא לכל היותר עד שמחת תורה ותו לא. ועבר זמנו בטל קרבנו].

צורת הקריאה

א. **מי שבקיא בקריאת הפרשה בטעמי המקרא והנקודות כראוי, מצוה מן המובחר שיקרא שנים מקרא ואחד תרגום מתוך ספר תורה, והתרגום יקרא מתוך החומש.** [שכן היה נוהג רבינו האר"י ז"ל כמבואר בשעה"כ (דף סב.), וכ"כ הרדב"ז בתשובה ח"ג (סימן תקכט), הב"ד ככה"ח (סימן רפה אוי ז), והמשנ"ב (ס"ק ב). וכ"כ בהליכות עולם כרך ג (פי' לך עמ' נז). ע"ש. והוי כאלה שקילסו עוד מנהג זה שע"י כך

מגיה הקורא את ספר התורה קודם הקריאה בציבור להציל מטעויות, עשו"ת מנחת יצחק ח"ט (סימן יט) ועוד. ושמעתי מפי מגידי אמת **שהעידו על מרן ראש הישיבה**, (ישיבת פורת יוסף תכ"ח) **ה"ר יהודה צדקה זצוק"ל** שהיה קורא בכל ע"ש אחר חצות היום שמו"ת מתוך ס"ת כשר בביה"כ שאול צדקה בירושלים תובב"א, והיה מוציא הס"ת מן ההיכל ומניחו על שולחן וקורא בו, ולידו היה מונח חומש שממנו היה קורא התרגום. והיה נוהג כן בצניעה נפלאה כשהוא לבדו בביה"כ והדלת סגור אחריו. ע"כ. מיהו עיני ראו ולא זר כמה וכמה פעמים את **מו"ר ועט"ר הגאון החסיד רבינו בן ציון אבא שאול זצוק"ל** שקרא שמו"ת מתוך חומש רגיל, אע"פ שהיה ידוע ומוחזק בעשר ידות של חסידות. ואפשר שמשום הטרדות ועול הציבור א"א היה למו"ר לחוש לחסידות זו. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים. וקצת פלא בעיני דרבינו הגרי"ח זצ"ל אע"פ דבכל דרכיו דרך בדרך האר"י ז"ל ורבותינו המקובלים, ואע"פ לא הזכיר מנהג ר' האר"י ז"ל בזה, ומשמע קצת דאיהו נמי ס"ל דאין דין זה מסור להמון העם]. **ומ"מ צריך להזהר ביותר בכבוד הס"ת ובקדושתו, ושלא יבא לבית הפסול ח"ו. ויותר נראה שאין הדברים אמורים אלא ליחידי סגולה המדקדקים עם קונם בכל מעשיהם.** [כנ"ל פשוט ועינינו ראו גדולי וגאוני עולם, ומהם שהיה להם ס"ת בביתם, ולא נהגו לקרא השמות מתוך ס"ת. ואף אותם צדיקים נבג"מ, ויבדלו לחיים טובים אותם אשר איתנו בחיים, הנוהגים כן, עושים כן בהצנע לכת ולא בפרהסיא]. ואם אינו בקי בזה מוטב שיקראנה מתוך חומש רגיל שיש בו טעמים ונקודות, ולא יקראנה קריאה משובשת מתוך ספר תורה. [כן מבואר ברדב"ז (שם), ובמחב"ר (סיק ב) ובכה"ח (סימן רפה אוי ז). וכ"כ בהליכות עולם שם].

ב. **יש להקפיד לקרא המקרא בטעמי המקרא** [וכל אחד יקרא בטעמים לפי מנהג אבותיו]. [כן מוכח מדברי הרדב"ז בתשובה ח"ג (סימן תקכט), וכ"כ האר"י ז"ל בשער טעמי המצות (פ' ואתחנן), ומרן החיד"א במחב"ר (סימן רפה ס"ק ח), ובכ"פ החיים (אוי יג) ועוד, והליכות עולם (שם עמ' נז)]. **ומכאן שראוי לכל אדם** [בין גדול בין קטן] **ללמוד ולידע טעמי המקרא על בוריים**, (וגם יועיל לו שיוכל לקרא קריאת שמע כהלכתה בטעמיה ובדקדוקיה). **ומ"מ אין הקריאה בטעמים מעכבת, וגם אם אינו יודע הטעמים צריך לקרא הפרשה בקריאה רגילה.** [כ"י פשוט וכן מוכח מדברי הפמ"ג (סימן רפה א"א ס"ק ט), וכ"פ בשו"ת שבת הקהתי ח"ד (סימן צה). ע"ש. בא וראה כמה נשגבה מעלת הטעמים לפי מה שכתבו המקובלים. דהנה ידוע דסדר העולמות ע"פ המקובלים הוא בסדר אבי"ע דהיינו איצילות ב'ריאה יצירה עשיה, ואצילות גבוה מכולם. וסדר האותיות הוא כסדר טנת"א, כלומר טעמים כנגד עולם האצילות, ונקודות כנגד עולם הבריאה ותיגן כנגד עולם היצירה וא'ותיות כנגד עולם העשיה. ולפי גודל וקדושת הטעמים והנקודות לא ניתנו להכתב בס"ת. וכ"כ בהליכות עולם (שם עמ' נו) משם המקובלים. ומזה תבין עד להיכן מגיע מעלת הטעמים והנקודות וכמה זהירות צריך לדקדק בהם הדק היטב. וע"י בחי' אדם (כלל לא סימן לא) שהטעמים והנקודות הם הלכה למשה מסיני. וכ"כ בשו"ת החתם סופר ח"ו (ליקוטים סימן פ). וכ"כ להדיא בספר חסידים (סימן שב). ע"ש].

ג. **ומכאן יש להעיר את תשומת ליבם של מנהלי התת"ם** [ובתי הספר] **שעליהם מוטלת חובה קדושה להעמיד מלמדים שילמדו את התלמידים טעמי המקרא** [כפי מסורת אבותיהם], **עוד בטרם הגיעם למצות, כדי שיוכלו לקיים מצות קריאת שנים מקרא ואחד תרגום** [ומצות קריאת שמע] **כהילכתה, כמבואר בדברי הפוסקים הנ"ל.** [כן העיר בשו"ת יחיה דעת ח"ב (סימן לו בסופו). ובספר הליכות עולם כרך ג (פרשת לך עמ' נז). וכ"כ בהליכות עולם (שם) דהמלמדים

בחתומתך על הוראת קבע
בסך 400 ש"ח לחודש
למשך שנה אחת.
הינך שותף למפעל ענק
של תורה וחסד!

ניתן לתרום מכספי מעשר
הינך **לשבת זוגית** **כמתקן**
זכאי **בבית מלון יקרתי**
שתתרום גם לחינוך הוותיק ושילום הבית שלך

בהיותך שותף
בגמילות חסד
בסיוע למאות משפחות נזקקות

בהיותך שותף
במאות תשובות בכל תחומי ההלכה
בבית החוראה העולמי "יורו משפט"ך

בהיותך שותף
בהחזקת אברכים השוקדים
על תורתם בלימוד הוראה ודיניות

יחייבים ללמד התלמידים טעמי המקרא ולחנך התלמידים לקרא שמו"ת בכל שבוע עם טעמי המקרא. ע"ש. ומי"מ נ"ל דאם לא עשו כן ולא לימדו הבן בת"ת, יראה כל אב ללמד את בנו הטעמים בעצמו או שישכור מלמד שילמדנו, ואולי אגב הבן יזכה גם האב, ומיגו דזכיה לבריה זכי נמי לנפשיה, ושניהם כאחד טובים].

ד. את התרגום יקרא ללא ניגון הטעמים, ואדרבה כתבו המקובלים, שיש קפידא שלא לקרא התרגום בטעמי המקרא. [כ"כ מרן החיד"א במחב"ר (שם או"י ז) משם המהר"ח שקבל כן מרבינו האר"י ז"ל, וממנו בכה"ח (שם או"י יב), ושיש קפידא בדבר. וכ"כ בשו"ת תורה לשמה (סימן תו). ובסי' הליכות עולם שם (עמ' נז) ע"ש].

ה. עשרת הדיברות יקרא שמו"ת בטעם תחתון (רגיל) אע"פ שהם נקראים בציבור בטעם עליון. [משנ"ב בביאור הלכה (סימן תצד ד"ה מבחודש השלישי). וכתב שם כי רק בציבור קורין בטעם עליון, ל"ה דוקא בשבועות, ול"ה אף בפרשת יתרו ופרשת ואתחנן, וע"ש טעמו. וכ"כ מדברי הרב כה"ח (סימן רפה או"י ה). ע"ש].

ו. רשאי אדם לשמוע שנים מקרא ואחד תרגום מחבירו, ולצאת ידי חובה מדין 'שומע כעונה'. ובלבד שהמשמיע יכוון להוציא את השומעים ידי חובתם, והשומעים ישמעו ויתכוונו לצאת

י"ח. [וכדק"ל בכל דוכתא שומע כעונה אפילו במילי דאורייתא קידוש בליל שבת ופרשת זכור, כ"ש בקריאת שמו"ת דרבנן. וכ"כ להדיא בשו"ת הרדב"ז ח"ג (סימן תכה, תתסז) והובא במחב"ר ושאר אחרונים. וע"י שו"ת (סי"ק ג). ויל"ע קצת מהא דטור או"ח ה' ק"ש וברכותיה (סימן נט) בשם הרא"ש בתשובה (כלל ד סי' יט) דבדבר ארוך שנמשך זמן לא סמכו על דין שומע כעונה, דאין אדם יכול לכוון תדיר עם הש"צ בשתיקה, וגם אם היה אדם מכוון לדברי הש"צ בשתיקה, ובאמצע הברכה פנה לדברים אחרים, הרי הפסיד הברכה, עכ"ל. וכי"ב איתא נמי לגבי ברהמ"ז בזימון (סימן קפג סעיף ז) ע"ש. וי"ל דהכא שהוא קורא לפניו פסוק בפסוק לית לן בה, ודמי טפי לקריאת המגילה דלא חיישין להא. וראיתי גם בסי' בירור הלכה (סימן רפה או"י עב) שכתב, דנראה שביחיד אין כ"כ חשש שידלג מלשמוע משהו כמו בשמיעה בציבור, ובשו"ת האר"י מפורש דיצא י"ח תרגום בשמיעה מאחר דשומע כעונה. ע"כ. ודע דאין לחוש בזה משום מצוה בו יותר מבשלוחו, דרוב הפוסקים ס"ל דשומע כעונה הוא כקורא ממש, עיין שו"ת יחו"ד ח"ו (סימן כח)].

ז. למרות האמור לעיל, לא יסמוך האדם על מה ששומע קריאת התורה מהחזן בבית הכנסת, לצאת בזה מדין שומע כעונה (כדי

שיחשב לו כפעם א' מקרא), אלא א"כ בשעת הדחק. [דהנה ממה שכתבו הרמב"ם ומרן השו"ע (ריש סימן רפה): אע"פ שאדם שומע כל התורה כולה כל שבת בציבור חייב לקרות בעצמו בכל שבוע פרשת אותו השבוע שמו"ת, משמע להדיא שאין שמיעת קה"ת בציבור עולה לו במקום פ"א מקרא אלא צריך לקרות בעצמו שמו"ת. וכ"כ עולת שבת, פרישה ושכנה"ג הבי"ד בשעה"צ (ריש סימן רפה). וכ"כ כה"ח שם (או"י ב ואו"י ל) דלא יצא. וכן ס"ל להרב דברי מנחם (שם) וכ"כ בשו"ת די השב (סימן ט). אמנם המ"א פליג על השו"ע וס"ל דבדיעבד יצא. וכ"כ בשם הלחם חמודות. וכן ס"ל לרב שלחן ערוך, ולח"א (כלל ז סי' ט) ושתילי זתים (סי"ק ז) ועוד. ומשי"כ דבשעה"ד יצא הוא ע"פ שו"ע הגר"ז, תוספת חיים, ומנחת שבת. שפסקו כן. ובמשנ"ב (סי"ק ב) כי לעיין במ"א ע"פ לחם חמודות דיצא ושיש אחרונים שמחמירין אפי' דיעבד].

ח. מי שאינו מקפיד לקרא הפרשה שמו"ת כל פסוק ופסוק (וכמו שיובא לקמן בשם המקובלים), רשאי לקרא בעצמו בלחש עם הש"צ מילה במילה, ולכו"ע עולה לו קריאה זו כפעם א' מקרא. [בסי' קמו בסעיף ב כתב המשנ"ב או"י א אע"פ שאין קורא ממש בפסוק שהש"ץ קורא – ועיין גם בהליכות עולם ח"ג עמ' נד שכתב, אם השליח צבור מאריך בטעמים בקריאתו בתורה באופן שיכול היחיד להספיק לקרוא אז שנים מקרא ואחד תרגום, בעת קריאת התורה, רשאי לעשות כן, ויוצא ידי חובה. חוץ מקריאת פרשת זכור ופרשת פרה שחייב להאזין לקריאתו מפי הש"ץ בספר תורה]. [כיון

שמכוון אז גם לשמוע כל תיבה מהש"צ אין להחמיר בזה. כ"כ המשנה ברורה (שם ס"ק יד). והוסיף עוד את דברי המ"א בשם המטה משה דאף לכתחילה ראוי לעשות כן מהטעם הנ"ל, ושכ"כ עוד אחרונים ומהם הלבוש ודה"ח ושלחן עצי שטים. ע"ש. וכן יש ללמוד במכ"ש ממה שכי' בשו"ע (סעיף ה) דיכול לקרא הפי' שמו"ת בשעת קה"ת. ומי"מ כתבנו רק דירשאי לעשות כן ולא שיעשה כן לכתחילה, משום דבתורת שבת (סימן רפה) מפסק על עיקר ההיתר דקריאה בלחש עם הש"צ, וכ"כ גם בספר שבילי דוד. ע"ש. וגם המ"ב נקט בלשון 'אין להחמיר', דינו לנקוט כסברא מציעתא. ובש"כ (ח"ב פמ"ב סעיף נט), הקשה מ"ש מקריאת המגילה דמבואר בשו"ע (סימן תרצ סעיף ד) ובמשנ"ב (סי"ק יג – יד) דמי שתופס מגילה שאינה כשרה בידו, לא יקרא עם הש"צ, וי"א הטעם משום שנתן דעתו בקריאתו ואינו משגיח למה שאומר הש"צ, א"כ הכי' נימא כן בקה"ת, ואיך כי' המט"מ וסייעתו דאף לכתחילה נכון לקרא עם הש"צ. ע"כ. וי"ל דבאמת המטה משה שסובר דלכתחילה יקרא הפרשה עם הש"צ בלחש, ס"ל נמי כן לגבי קריאת המגילה, כמבואר בדבריו (סימן תתרא) ע"ש. ואיהו אזיל לשיטתיה. ואמנם אגן בדין דמחמירין במגילה שלא לקרא עם הש"צ כשיש בידו מגילה שאינה כשרה, גם בקה"ת אין אנו סוברים שהיא מצוה לכתחילה. ודו"ק].

ט. סדר הקריאה הנכון לכתחילה הוא שיקרא כל פסוק ופסוק פעמיים מקרא ואחריו התרגום של אותו הפסוק, וכן יעשה בפסוק הבא אחריו וכן הלאה עד שיסיים כל הפרשה כולה. [כן

מפורש הסדר ברבנו האר"י ז"ל (שעה"כ דף יב) וכן היה נוהג הוא ז"ל הלכה למעשה וכ"כ הגאון חיד"א והשע"ת ובסדר היום (דף כב). ובן איש חי (פי' לך לך סעיף יא). וכה"ח (או"י ג). ובספר אור השבת (סימן ח סעיף מא בהערה) הביא מחד מחבראי קדישא של בעל התניא ז"ע ששמע מרבו המגיד הגדול ממעזריטש ששמע מרבו הבעש"ט הקדוש ששמע מפי אליהו, שנים מקרא ואחד תרגום הוא דוקא כל פסוק ופסוק. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סימן לב) כי ששמע עדות נאמנה שכך היה מנהגו של החפ"ז חיים זצ"ל לקרא כל פסוק ופסוק שמו"ת. ע"ש. וכן דעת רבותינו גדולי ההוראה. ובספר הליכות עולם לראש"ל [שליט"א] זצ"ל על הבא"ח (כרך ג עמ' נג) כ': הנה אף שעי"פ דברי המקובלים צריך לקרא כל פסוק ופסוק שמו"ת, עד סיום כל הפרשה, וכן נוהגים חסידים ואנשי מעשה הנוהגים בכל אורחותיהם ע"פ הקבלה. מ"מ מי שזמנו דחוק יכול לקרא כל הפרשה כולה פעם א', ויחזור לקרוא בלחש עם הקורא בס"ת בשבת, ואחר התפילה יאמר כל התרגום פעם אחת. וכן הש"צ הקורא בתורה, רשאי לקרות הפרשה בהכנתה לפחות פ"א מתחילתה ועד סופה, ופעם שניה כשקורא אותה בציבור, ואח"כ יקרא התרגום של כל הפרשה פעם אחת ויצא יד"ח. ובמקורות סוף ההערה שם כתב, שנראה שאין קפידה בזה, ואפשר ג"כ לעשות פעמים כך ופעמים כך. ע"כ. וכ"כ בערוה"ש סעיף ז]. **וכן עיקר.**

י. ויש שקוראים כל הפרשה כולה מתחילתה ועד סופה שנים מקרא וא' תרגום, דהיינו שקורא הפרשה כולה פעם א' מקרא, ושוב קוראה אח"כ עוד פעם מקרא, ואחריהם קורא התרגום

על כל הפרשה מתחילתה עד סופה. [סברא זו הובאה בערוך השלחן (סימן רפה סעיף ז). ודייק כן מלשון רש"י בברכות (ח).] גם בתורת שבת הביא דעה זו. ובספר אורחות רבינו (עמ' קכג) כתב שאין הבדל בין אם קוראים כל הסדרא כולה בהמשך אחד, או כל פרשה בפני עצמה. **ויש שקוראים כל פרשה פתוחה או סתומה** [כמו שמוסמן בחומשים] **שני פעמים מקרא ואחריהם התרגום שלהם.** [כ"כ המ"א (סימן רפה ס"ק א) בשם השלי"ה הקדוש, וכ"ה דעת מהרש"ל. ובמשנ"ב ס"ק ב כתב בשם סי' מעשה רב שהגר"א נהג לומר התרגום אחר כל פרשה פתוחה או סתומה 'או אחר מקום שנראה יותר הפסק הענין'. ע"כ. ובערוך השלחן סימן רפה סעיף ד כתב דפרשה מקרי פתוחה או סתומה, וזה שמצויין בחומשים שלישי רביעי וכו' זה אינו כלום. ע"ש]. והעושים כן יש להם על מה לסמוך. [בערוך השלחן (סעיף ז) כי' לכן נלע"ד דאין קפידא בדבר, דלכולם יש פנים בהלכה, ואפשר שגם יכול לעשות פעמים כך ופעמים כך. דאי ס"ד שיש קפידא לעשות דוקא כך או כך לא הוו שתקי רבותינו הראשונים מלפרשה עכ"ל. וכ"כ בשו"ע הגר"ז (סעיף ג)

דמן הדין יכול לקרות שמו"ת בכל ענין שירצא. וכן מסיק המשנה ברורה (ס"ק ב), דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד וכ"כ הליכות עולם ח"ג (עמ' נ"ג. ע"ש).

יא. ומ"מ אין לקרא תרגום ואח"כ ב' פעמים מקרא, וכן לא יקרא מקרא פעם אחת ואח"כ תרגום ואח"כ מקרא פעם שניה, אלא יקרא שנים מקרא ורק אח"כ תרגום. [כ"כ כה"ח (או' ו) משם השלייה הקדוש, וכן איתא בלחם חמודות (או' מא) ובשכנה"ג ובעולת שבת. ובמשני"ב (ס"ק ו). ובשעה"צ (או' י) כתב בשם הלחם חמודות שם, שדייק מהלבוש דס"ל שבדיעבד יצא גם אם קרא התרגום באמצע. ע"ש. ועיין בשלחן לחם הפנים (ס"ק ג) שהאריך בזה].

יב. מצוה לכתחילה לקרא הפרשה שמו"ת ברצף אחד ללא הפסק דיבור בינתיים. [הנה לא מבעיא לדעת רבותינו המקובלים שכן צ"ל ע"פ הסוד, וכמ"ש בכה"ח (או' טו): כתבו חכמי המקובלים שלא להפסיק בקריאת שמו"ת בשום דבר רק יקרא הכל בפעם אחת במעמד אחד ויש טעם נכון וכמוס בדבר. עו"ת וא"ר (או' ב). עוד כ"י שם (באו' לב) משם המטה יהודה עייאש, בשם המקובלים, דע"י קריאת שמו"ת יזכה האדם להכנת תוספת נשמה יתירה וכו' ואני שמעתי שבכח סגולת קריאת הפ' שמו"ת נברא מלאך אחד והמפסיק בינתיים מערב במלאך ההוא ח"ו הקליפה, וכן מרגלה בפומייהו דתלמידי בי רב ע"כ. וכ"כ המ"א סק"א משם הכנה"ג בשם סדה"י, וכ"כ בשו"ע הגר"ז (סעיף ו), וכ"כ המשנה ברורה (ס"ק ו). ע"ש. עוד י"ל דגם ע"פ הפשט יש כאן חששא דפוסק מדברי תורה, וכמו שהעיר לנכון בשער הציון (או' יא), דמה שדנו האחרונים שטוב ונכון שלא להפסיק בדיבור בקריאת שמו"ת, הוא אף בין פרשה לפרשה, אבל באמצע ענינא מן הדין אסור להפסיק וכמו שאחז"ל בחגיגה (יב): הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים, ואפשר שלזה כיון הבאה"ט שכתב ואיסור גדול להפסיק בקריאת שמו"ת בדבור. ע"כ. ובשו"ת שבת הלוי ח"ז (סימן לג) הביא עדות נאמנה על מרן החפץ חיים בעצמו, שהיה קורא כל הפרשה פסוק פסוק ועל כל פסוק תרגום פירש"י וכן רמב"ן, ולא הפסיק בדיבור עד שסיים כל הפרשה. ע"ש. ובהליכות עולם למרן הראש"ל הגר"ע יוסף [שליט"א] זצ"ל כ"י וז"ל: אע"פ שמדין התלמוד אין איסור להפסיק בדברים באמצע קריאת שמו"ת, מ"מ ע"פ הקבלה אין להפסיק כלל באמצע קריאתם, אלא יקרא הכל בבת אחת בלי הפסק, זולת אם הוא צמא למים, שרשאי לברך ולשתות, וכן לברך ברכת בורא נפשות רבות. עכ"ל. ואנא עובדא ידענא, כאשר זכיתי לצקת מים על ידי קדשו של מו"ר ועט"ר רבינו בן ציון אבא שאול זצ"ל, ופעמים שהיה באמצע קריאת שמו"ת ביום שישי בשב"ק, אם היה מקבל שאלה הלכתית (בטלפון וכד') היה מפסיק ונועה. ע"כ. וכ"כ בילקוט יוסף (סימן רפה ס"ק ו) בשם מר אביו מרן הראש"ל [שליט"א] זצ"ל דמות להשיב דבר הלכה באמצע קריאת שמו"ת ע"ש].

יג. אם צמא מאד למים תוך כדי קריאתו, רשאי להפסיק בתוך קריאתו ולברך תחילה וסוף. [מהר"פ בשו"ת לב חיים ח"ג (סימן כג) והב"ד כה"ח (או' טו). וכ"כ בהליכות עולם שם. מיהו אם אפשר שיפסיק בסוף פרשה פתוחה או סתומה עדיף טפי - כן נ"ל]. **ולפי זה ה"ה למי שנצרך לנקבו באמצע קריאת שמו"ת שפוסק, ויברך גם ברכת אשר יצר.** [נ"ל דלא ישהה הברכה, מחשש שכחה, ובפרט אם נשאר לו עוד פיסקה ארוכה עד לסיום הפרשה].

יד. מי שאין בידו תרגום רק החומש לבד (כגון בבתי מלון או בבתי כנסת שיש להם חמישה חומשי תורה ללא תרגום אונקלוס וללא רש"י וכד'), יש לו לקרא שני פעמים מקרא ואח"כ כשיזדמן לו תרגום יאמרנו. [כ"כ המ"א ס"ק ד בשם סדה"י, וכ"כ המשב"ר ס"ק ו]. **ויש מחמירים שיקרא כעת ג' פעמים מקרא כמו פסוקים שאין עליהם תרגום, כדי להשלים פרשיותיו עם הציבור, ואח"כ כשיהיה בידו תרגום יחזור לקרא שמו"ת** [כה"ח שם או' טז. ובשו"ת שבט הקהתי יצא לחדש שאם עד שמחת תורה יזדמן לידו תרגום, לא יקרא כעת רק ב' פעמים מקרא ואח"כ ישלים התרגום כיון די"א דעד שמח"ת יכול להשלים השמו"ת כמובא בשו"ע סימן רפה סעיף ד, ואם לא יזדמן לו עד שמח"ת, באופן כזה יקרא ג"פ מקרא. ע"ש. אמנם עיין בעיקרי הדי"ט (סימן יב או' כז) שכי דאם יהיה לו אחר חדש או שבוע לא מסתבר שיסמוך ע"ז, אלא יקרא ג' פעמים מקרא. ומשמע מדבריו שימתין רק עד יום ד', אם יוכל למצא תרגום, אבל לאחר זמן זה לא ימתין עוד, ויקרא ג"פ מקרא]. מיהו אם יש בידו חומש עם רש"י, יקרא ב' פעמים מקרא ופירש"י,

ויסמוך על הפוסקים שפירש"י עולה במקום התרגום (כה"ח או' כב). יאבל מי שהוא בעל נפש אין לצאת מביתו בלתי ספר עמו ממקרא ותרגום, כדי להשלים פרשיותיו עם הציבור מדי שבת בשבתו ושכרו גדול [לשון הרב סדר היום (דף כא). הב"ד במ"א ס"ק ד]. ואם יוכל לעשות טצדקי ולשאול חומש מחבירו לזמן וכדי כדי שיוכל לקרא השמו"ת כהלכתן ובזמן תע"ב. [כן נ"ל].

טו. יקרא השמו"ת כסדר ולא יקרא פסוק המאוחר קודם המוקדם. [כ"כ המשנה ברורה (ס"ק ו). והרב כה"ח (או' טו) בשם הא"ר]. **ובדיעבד אם טעה ודילג פסוק או פרשיה וזכר מאוחר יותר בהמשך קריאתו, י"א שיחזור לקרא ממקום שטעה, ואח"כ ימשיך משם ואילך על הסדר** [כ"כ כה"ח (או' טו) ע"פ משי"כ לעיל בשם הא"ר]. **וי"א שישלים החסר במקום שנזכר ואין צריך לחזור הקריאה כסדר.** [כ"כ הקצות השלחן (סימן עב בדי השלחן ס"ק ה), וטעמו, משום שלא יהיה חמור יותר העברת הפרשה מקריאת התורה בציבור, שאם דילג השי"צ תיבה אחת בקריאתו, מוציאין ס"ת וקורין ג' פסוקים, וא"צ להתחיל ממקום הדילוג ולהשלים כסדר, כמבואר בסימן רפד. ע"כ]. **ונראה שאם החסיר בתחילת הפרשה, יש להקל שלא לחזור ולקרא הכל, רק ישלים (בסוף הפרשה) מה שהחסיר, ויקראנו שמו"ת, ויצא ידי חובתו.** [כן נ"ל, ושו"מ שכי"כ בבירור הלכה סימן רפה סעיף נה].

טז. מי שיש בידו חומש בלא תרגום, ונזדמן לו חומש עם תרגום לזמן קצר בלבד, יש מי שכתב דבכה"ג רשאי לקרא התרגום קודם המקרא. [כ"כ בספר ארחות חיים להגאון מספינקא סימן רפה, בשם ס' תורת אביגדור, וז"ל: נ"ל דמי שאין לו חומש עם תרגום כי אם תנ"ך, ונזדמן לו על שעתא חדא חומש בשאלה, אכן כאשר ירצה לקרא ב' מקרא מוקדם ואח"כ תרגום לא יהיה לו פנאי לקרא התרגום, כי יקחנו מידו וכו' אז יקרא בזו החומש התרגום מוקדם, ואח"כ יקרא ב' פעמים מקרא בתנ"ך שלו. עכ"ל. ועמשי"כ בזה לעיל סעיף יא].

זמן קריאתה

א. לכתחילה הזמן הרצוי ביותר לקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, הוא ביום ששי מיד לאחר תפילת שחרית.

ב. לכתחילה יקפיד לקרוא הפרשה ביום ולא בלילה [מפני שלדעת רבותינו המקובלים אין לקרוא מקרא בלילה].

ג. ומי שזמנו דחוק ואינו יכול לקרא שמו"ת אלא בלילה, רשאי לקרא הפרשה שמו"ת אף בלילות החול, ולא יוותר על מצות שנים מקרא וא' תרגום. [וכן בדין שיסמוך בכה"ג על דברי הפשטנים, שלא מצינו בדברי הרמב"ם והטשו"ע ושאר פוסקים מגבלה בה' תי"ת שלא לקרא מקרא או תרגום בלילה. ורק המקובלים כתבו כן. ובודאי שבכה"ג אמרינן שהעיקר כדברי הפשט].

ד. יש שהקפידו שלא לקרא שמו"ת בליל שבת, משום שע"פ דעת חלק מהמקובלים אין לקרא 'תרגום' בלילה. [ומ"מ מי שתורתו אמונתו ועוסק במשך היום בכתיבת חידושי תורה ופסקי הלכה, יוכל לקרא הפרשה שמו"ת בליל שבת, וכמו שהעיד על עצמו הגאון, הב"ד בהליכות עולם כרך ג פ' לך לך (עמ' נב) והסכים כן להלכה. ע"ש. וכדי שלא יסתרו דבריו, צ"ל דאירי בת"ח שאין לו פנאי ללמוד כל הפרשה בשבת שחרית].

ה. שנים מקרא ואחד תרגום של פרשת וזאת הברכה יקראנה ביום הו"ר ולא ביום ש"ע מפני התרגום, ואם שכח ולא קראה ביום הו"ר יקראנה ביום ש"ע אחר מנחה [בן איש חי (שנה ראשונה פרשת וזאת הברכה אות טו). ומ"ש ימפני התרגום' כוונתו למ"ש הרחיד"א במחזיק ברכה בקונטרס אחרון (סימן קנו אות ב) שכדי לצאת ידי"ח מ"ש הרמ"ע מפאנו שאין לקרוא תרגום ביו"ט, הלכך טוב לקרוא פרשת וזאת הברכה שמו"ת ביום הושענא רבא ולא ביום שמיני עצרת עכ"ד. וכ"כ המשני"ב (סימן רפה ס"ק יח. וע"ע מ"ש בסימן תרטס ס"ק ד) ע"ש].

פרפראות לתורה

פרשת לך לך

נערך ונלקט ע"י הרב אסף בן משה שליט"א

לתוך הריב, או אז "מה" קנית, שתיבת "מה" מצטרפת לתיבת "ריב", ונעשה "מריבה" שהיא פרה ורבה ה"י.

ובספר "פני אריה" כתב על הפסוק "שפה יהיה לפיו... לא יקרע" (שמות כ"ח, ל"ב). דהנה בסנהדרין (מ). אמר רב הונא: האי תיגרא (מחלוקת ומריבה) דומה לצינור [או לסכר מים] שנטוף ממנו מעט מים, שאם לא יסתמוהו מיד, יילך ויגבר (כך פירש שם רש"י). ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה "מענה רך ישיב חימה" (משלי ט"ו, א). והנה "מענה רך" עולה בגימטריא "שפה".

והשתא אפשר לומר שזהו הרמוז במקרא, "שפה יהיה לפיו" - שכאשר יעשה האדם לפיו "שפה" - דהיינו "מענה רך", אז "לא יקרע" - לא יתרחב הריב, ויתקיים "ארך אפים ישקול ריב" (שם י"ח).

ונהדר אנפין לכתוב דיך. האלשיך הקדוש מעיר כי הכתוב הדגיש "והכנעני והפריזי אז יושב בארץ" - "יושב" ולא יושבים. והוא לרמז כי אברהם אבינו שם אל ליבו כי אלו שני העמים יושבים יחד כאיש אחד, ועל כן פנה אל לוט ואמר לו "אל נא תהי מריבה... כי אנשים אחים אנחנו", ומה נגרע משני אומות אלו שיושבים יחדיו ללא מריבה.

וראה בפרדס יוסף שכתב, כי כאשר ישנה מריבה בין צדיק לרשע, כולפ יטה לבבם להצדיק את הצדיק ולהרשיע את הרשע, ולא ייצא מכך חילול ה' ח"ו. לא כן אם יש מריבה בין אנשים צדיקים ויראי ה', אזי יוצא מזה חילול ה' שכן בוודאי חד מינייהו עשה עוול לרעהו.

ומכיוון שלוט היה דומה לאברהם בקלסתר פניו, ואדם רואה לעיניו, חשבו הסובבים שגם לוט צדיק כאברהם, ועל כן חשש אברהם אבינו שמא ע"י מריבה זו ייצא חילול ה', על כן הציע ללוט להיפרד. והעניין נכון מאד ואמת.

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון (י"ד, י"ח) בפרדס יוסף כתב דיש להבין מדוע באמצע התיאור של מלכי צדק כתבה התורה מה הביא, ואח"כ המשיכה בתיאורו, והרי היה צריך להיות כתוב ומלכי צדק מלך שלם כהן לאל עליון הוציא לחם ויין?

וביאר שהכתוב בא להשמיענו דכאשר שני צדיקים נפגשים, אזי כל אחד לומד מחבירו את מידתו הטובה, והנה ידוע כי אברהם אבינו היה יסוד הגמילות חסדים, ומלכי צדק שהיה שם בן נח לחד מ"ד (עיין רש"י) החזיק בעבודה ומשום זה נקרא בתואר "כהן לאל עליון", וכאשר נפגשו צדיקים אלו הוציא כל אחד את מידתו הטובה של חברו, וזהו שאמר הכתוב "ומלכי צדק מלך שלם הוציא" - מאברהם אבינו את מידת "לחם ויין" - דהיינו הגמילות חסדים שיש בהכנסת אורחים, "והוא" כלומר אברהם אבינו, הוציא ממלכי צדק את מידת - "כהן לאל עליון", את מידת העבודה.

נאמר בפרשתנו: "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט, והכנעני והפריזי אז יושב בארץ. ויאמר אברם אל לוט, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך, כי אנשים אחים אנחנו".

השלי"ה הקדוש עומד על כך שבתחילה מתארת התורה כי היה "ריב" בין הרועים, אך לבסוף אברהם מזהיר את לוט שלא תהיה "מריבה" ביניהם. הלא דבר הוא?

וביאר כי אכן זו דרכה וטבעה של מחלוקת. מתחילה היא כ"ריב" בלשון זכר, שנראה כי זו מחלוקת קלה, נקודתית ועניינית, אך לבסוף היא מתפתחת לכדי "מריבה" בלשון נקבה, שהיא כמולידה עוד ניצים ועוד יריבים, ומסתעפת מנושא לנושא, ומכלה אנשים ומשפחות, קהילות ועיירות רח"ל.

אשר על כן, כאשר אברהם אבינו מזהה ריב קל בין הרועים, הוא כבר יודע כי אחריתה מי ישורנו, ומיד עומד ומתריע בפני לוט כי ריב זה עלול להתפתח לכדי מריבה אפילו ביניהם, ועל כן ראוי להם שיפרדו כבר עתה כדידים, ולא ח"ו כיריבים. ע"כ.

אברהם אבינו מאלפינו דעת ובינה כי כאשר אדם מזהה בביתו ריב ומצה, סממן של מחלוקת, עליו לנקוט מעשה ולא לשבת בחיבוק ידיים. כי אם יחשוב לתת לזמן ל"עשות את שלו", סופו לא יהיה טוב, ופעמים שכבר יהיה מאוחר מידי בשביל לפעול.

ונעים זמירות ישראל אמר במזמוריו (תהילים ל"ח, י"ד): "ואני כחרש לא אשמע, וכאילם לא יפתח פיו". ובספר הנפלא "קדמת אשור" שאל לכאורה הוי ליה למימר: וכאילם לא יפתח "פיו", שכן על עצמו הוא מדבר, ומה ראה לנקוט בלשון זו- וכאילם לא יפתח "פיו"?

ופירש כי דוד המלך בא ללמדנו, שבשביל מריבה צריך שניים. זה אומר וזה משיב לו, הוא שומע ומגיב והלה אף הוא עונוה וכן הלאה וכן הלאה, וכך מריב מגיעים למריבה. אולם החכם הרואה את הנולד, ברגע ששומע את הלה מחרפו הוא שותק, אם כן, הלה אין לו עוד עם מי לריב, וכך נמצא שאם "אני כחרש לא אשמע" אזי הלה נעשה "כאילם לא יפתח פיו". שכן אין לו עם מי לריב.

ע"פ פירוש נפלא זה פירש ב"שמן ששון" את מאמר החכם באדם, שלמה המלך ע"ה במשלי (כ"ה, ח): "אל תענה על ריב מהר, פן מה יהיה אחריתה". כלומר שאם תצרך לתיבת "ריב" את תיבת "מה", אזי תהיה "מריבה" שהיא סרה ורבה. לא כן אם לא תענה על ריב, אזי לא יהיה פרה ורבה.

לפ"ז שמעתי מי שפירש מאמר רז"ל במדרש רבה (ויקרא א, ו): אם דעה קנית- מה חסרת, אם דעה חסרת- מה קנית. ולענייננו יש לפרשו: אם יש לך שכל בקודקודך, אז כאשר יש ריב אתה מתרחק ממנה כמטחויי קשת ולא מחזיק בה, נמצא כי "מה" חסרת- שתיבת מה חסרה מתיבת "ריב", וכך אינה מתפתחת אלא דועכת. לא כן אם אין לאדם שכל בקודקודו והוא נסחף

נצל את זמנך

קטלוג דיסקים של הרב הגאון **גדעון בן משה שליט"א**

טורת המשפחה 12 שיעורים כ-14 שעות MP3
שבת הלכות בישול שהיה והטמנה 15 שיעורים MP3
שבת הלכות מוקצה 2 דיסקים 22 שיעורים MP3
שבת הלכות בורר 12 שיעורים MP3
מועדים הלכות חנוכה 7 שיעורים MP3
מועדים הלכות פורים וד' פרשת 2 דיסקים 7 שיעורים MP3
מועדים ליל הסדר לדוגמא שיעור אחד 80 דק' שמע / צפיה
הרב"צ אבא שאול קווים לדמותו שיעור אחד
רחל אימנו - כוחה של תפילה שיעור אחד
אשר נשאו ליבו - עבודת ה' שיעור אחד
ברכת הראיה על הים שיעור אחד
אבלות החורבן בשאר ימות השנה 3 שיעורים MP3
הלכות בין המצרים וט' באב מדרשים וקנינות 6 שיעורים + קנינות MP3
הלכות ריבית קיצור דיני היתר עיסקא שיעור אחד
הלכות ריבית - א' כללים ודינים שונים - 1 7 שיעורים MP3
הלכות ריבית - ב' דינים שונים - 2 7 שיעורים MP3
הלכות ריבית - ג' טאה בסאה 7 שיעורים MP3
הלכות ריבית - ד' היתר עיסקא 11 שיעורים MP3
הלכות ריבית - ה' מקח וממכר 6 שיעורים MP3
הלכות ערלה וכלאיים 4 שיעורים MP3
הלכות הפרשת חלה 13 שיעורים MP3
הלכות הפרשת תרומות ומעשרות 10 שיעורים MP3
סדר הפרשת תרומות ומעשרות שיעור אחד שמע / מצאת לצפיה
הלכות טבילת כלים 10 שיעורים MP3

לבירורים והזמנות:
02-6540222

בשורה משמחת לשוחרי ההלכה

בשעה טובה ומוצלחת
הופיע ויצא לאור

שו"ת יורו משפטיך

חלק א'

נו"נ באמונה

בד' חלקי השו"ע

בהסכמתם הנלהבת של גדולי הדור

מאת הרב הגאון

רבי **גדעון בן משה שליט"א**

ראש כולל ובית ההוראה "יורו משפטיך"
ואב"ד לממונות ברבנות ירושלים ת"ו.

ניתן להשיג:

במשרדי המוסדות: רח' הקבלן 7 ירושלים

טלפקס: 02-6540222

להזמנות מרוכזות: 052-7002822

מחיר מיוחד לרגל ההוצאה:
30 ש"ח בלבד

דפוס מונוגרף
03-6189366

מעדני הלב
אלכסנדר ארמני

כל הארועים:

חתונה | בר מצוה | שבת חתן |
בריתות | שבע ברכות ועוד...

050-4125573

לעילוי נשמת
מרדכי בן מסעודה קריאף ע"ה
ולעילוי נשמת
זוויזה (ליזט) בת גזאלה קריאף ע"ה
ולעילוי נשמת
נתן בן יוסף בירג'ל
ת.נ.צ.ב.ה.

להצלחת וישועת
שמואל אפריים בן מרגלית
בלה ממנאלה בת מרסל

י.ד. עשוש תשתיות בע"מ
רח' היצול 7 א.ת. הצפוני אשקלון
טלפון 08-6755646 פקס 08-6755607

